

Konec provenienčního principu v Čechách? Vyjádření bývalých pracovníků Archivu KPR k vystoupení Mgr. Lucie Večerníkové na setkání Odborné skupiny specializovaných archivů České archivní společnosti v Národním technickém muzeu dne 8. 4. 2024

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

každý máme spoustu vlastních osobních a pracovních starostí, jejichž řešení a překonávání nám bere čas i energii. Nikoli vlastním přičiněním se někteří z vás stali v pondělí 8. 4. 2024 v Národním technickém muzeu svědky veřejného šíření nepravdivých informací ve vztahu k našemu působení v Archivu Kanceláře prezidenta republiky, jehož činnost má zásadní vliv na uchování a zpřístupnění paměti jak současného prezidenta republiky Petra Pavla, tak jeho předchůdců. Se vší pokorou Vás prosíme, abyste věnovali pozornost našemu vyjádření.

Velmi nás mrzí, že po našem postupném nedobrovolném nebo ze strany bývalého vedení úřadu fakticky vynuceném odchodu v závěru mandátu prezidenta Miloše Zemana je nadále a snad ještě naléhavěji ohrožena odborná prestiž této tradiční paměťové instituce a součásti sítě veřejných archivů České republiky. Chápeme jako naši povinnost a součást profesní cti hájit v tuto chvíli nejen výsledky naší dlouholeté činnosti, ale i její kontinuitu a další směřování našeho předchozího působiště.

Tímto prohlášením přímo reagujeme na veřejné **vystoupení nově jmenované vedoucí Archivu KPR** na hojně navštíveném setkání Odborné skupiny specializovaných archivů České archivní společnosti dne 8. 4. 2024, kde ze strany pracovnice úřadu hlavy státu došlo k šíření nepravdivých a zavádějících informací, znevážení a ohrožení výsledků naší odborné a objektivně rozsáhlé práce v oblasti péče o uchování informačního bohatství archivu a poskytování souvisejících služeb veřejnosti.

Príspevek Lucie Večerníkové, působící v Archivu KPR již bezmála dva roky, s názvem *Sedmdesát let Archivu Kanceláře prezidenta republiky: proměna metodiky a organizace v čase*, který byl věnován takřka výhradně oblasti zpracování archiválií, naprosto nepochopitelně, nekolegiálně a bezpochyby záměrně zcela opomenul období 2005–2022, kdy jsme v archivu působili a kdy došlo zejména v oblasti zpracování, související digitalizace a zpřístupňování archiválií k zásadnímu posunu a významnému pokroku, a to jak na celostátní úrovni, tak přímo na našem pracovišti. **Audiovizuální záznam** tohoto vystoupení je k dispozici na webových stránkách České archivní společnosti, včetně bezprostřední reakce Jakuba Doležala a Petry Kantorové jako účastníků setkání, a je přinejmenším výrazným podnětem pro diskusi v rámci širší odborné veřejnosti.¹

¹ Záznam z II. celodenního setkání Odborné skupiny specializovaných archivů České archivní společnosti 8. dubna 2024 v Národním technickém muzeu. In: Česká archivní společnost, online in: <https://cesarch.cz/aktuality/zaznam-z-ii-celodenniho-setkani-odborne-skupiny-specializovanych->

Úvodem bychom chtěli zdůraznit, že naše nesouhlasná reakce není namířena v osobní rovině proti žádnému ze současných pracovníků archivu, ale týká se pouze věcné roviny problému. Z dosavadní zkušenosti víme, že obranná reakce a snaha o vlastní obhajobu bývá mnohdy mylně interpretována jako osobní vyřizování účtů, projev zhrzenosti apod. Nic takového nám není vlastní, což jsme prokázali právě po našem odchodu z Archivu KPR, kdy jsme začali pracovat v jiných institucích a na jiných projektech a nebyli jsme těmi, kdo inicioval pozdější konfrontaci. Jednoznačně odmítáme jakoukoli zpětnou viktimizaci skutečných obětí personálních změn v KPR v posledních letech a měsících mandátu prezidenta Miloše Zemana. Naše **mediální vystoupení z let 2022 a 2023** se netýkala žádného ze současných pracovníků, byla motivována pomluvami ze strany našich bývalých nadřízených a reagovala na logický zájem médií v kauzách prokázaného neoprávněného ničení dokumentů v KPR aj. Jsme přesvědčeni, že jsme v této těžké době zachovali našemu oboru čest, zvláště když jsme mohli s čistým svědomím kontinuálně opakovat informace zveřejňované v předchozích letech ve výročních zprávách archivu a jeho informačních systémech.²

Namísto klidu, respektu či veřejného zastání jsme se dočkali pokračující nespravedlnosti, a sice naprosto absurdního **obvinění z úmyslu ničit archiválie**, které bylo zveřejněno v lednu 2023 na webových stránkách archivu. Obvinění jsme okamžitě vyvrátili a KPR příslušné výstupy na svém webu ihned stáhla, čímž fakticky uznala své pochybení. Navzdory našim opakovaným žádostem se nám ovšem dosud nedostalo odpovídajícího vysvětlení nebo omluvy. Nemusíme vysvětlovat, že není horšího obvinění pro archiváře. O distancování se od tohoto útoku jsme 31. 1. 2024 písemně požádali všechny pracovníky archivu, tedy i současnou vedoucí L. Večerníkovou, které jsme odkázali na výroční zprávy a informační systémy archivu, kde je podrobně a transparentně dokumentována naše činnost. Nedočkali jsme se žádné reakce, a to ani po změně vedení archivu.³

Celá kauza vyzněla bohužel do ztracena a po více než roce přišlo setkání archivářů v Národním technickém muzeu a vystoupení L. Večerníkové, které lze vzhledem k nastíněným souvislostem těžko chápat jako nechtěný či zmatený pokus o prezentaci činnosti archivu. Obsah

[archivu-ceske-archivni-spolecnosti-8-dubna-2024-v-narodnim-technickem-muzeu/](#) [citováno 5. 6. 2024]. Dále jen Záznam setkání 8. 4. 2024, NTM.

² Nadbytečnost i vlastní vůle. Archiváři opouštějí Pražský hrad ve velkém, 8. 12. 2022. In: Deník N, online in: <https://denikn.cz/1027291/nadbytecnost-i-vlastni-vule-archivari-opousteji-prazsky-hrad-ve-velkem/> [citováno 5. 6. 2024].; Nenápadný úředník, který „čistil“ Hrad: Jak Dalíkův přítel skončil u Zemana, 6. 1. 2023. In: Deník N, online in: <https://denikn.cz/1034238/nenapadny-urednik-ktery-cisti-hrad-jak-dalikuv-pritel-skoncil-u-zemana/> [citováno 5. 6. 2024].; Nezávislost prezidentské kanceláři vadila, ale nechtěli jsme být jako za Gottwalda, říká exšéf archivu Hradu, 18. 1. 2023. In: iRozhlas, online in: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/prazsky-hrad-sprava-prazskeho-hradu-prezidentske-volby-milos-zeman-velisek-novak_2301181229_sto [citováno 5. 6. 2023].; Hradní páni, 6. 3. 2023. In: Reportéři ČT, online in: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1142743803-reporteri-ct/223452801240009/>; Hradní nuly, 16. 10. 2023. In: Reportéři ČT, online in: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1142743803-reporteri-ct/223452801240028/cast/1005826/> [citováno 5. 6. 2023]; Na Hradě chybí záznamy o Zemanových krocích. Zřejmě ani nevznikaly, zjistili Reportéři ČT, 17. 10. 2023. In: Česká televize – ČT24, online in: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/na-hrade-chybi-zaznamy-o-zemanovych-krocich-zrejme-ani-nevznikaly-zjistili-reporteri-ct-822> [citováno 5. 6. 2024].

³ Hrad tvrdil, že zachránil před skartací stovky dokumentů. Po stížnosti archivářů zprávu stáhl, 15. 2. 2023. In: Deník N, online in: <https://denikn.cz/1079990/zachranili-jsme-stovky-dokumentu-pred-skartaci-tvrdil-hrad-na-webu-kdyz-se-archivari-ohradili-zpravu-stahl/> [citováno 5. 6. 2024].

přednesené prezentace znamená jednoznačné vymezení se vůči předchozímu období, zpochybnění naší činnosti, a co je horší, oznámení zásadních změn a „*revolučního řešení*“, respektive záměru bořit výsledky naší více než desetileté usilovné práce. V naší bezprostřední reakci na setkání 8. 4. 2024 jsme veřejně nabídli současným pracovníkům archivu pomocnou ruku, která bohužel zatím nebyla vyslyšena. Ze strany paní Večerníkové jsme byli během diskuse ubezpečeni, že si naše kritické argumenty nebere osobně. Vážíme si bezprostřední reakce moderátora Tomáše Lachmana i aktivity ostatních kolegů a kolegyně, kteří se následně snažili kontakt a spolupráci dosud neúspěšně zprostředkovat.⁴

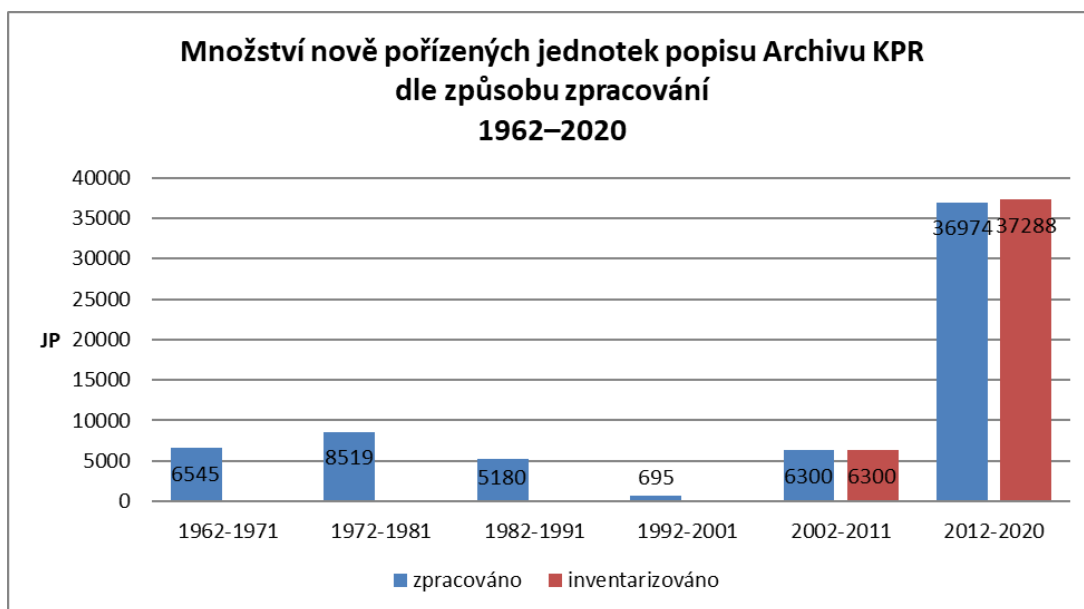
Nezájem ze strany Archivu KPR o komunikaci a vysvětlení případného nedorozumění nás přivedl k této formě obhajoby naší činnosti prostřednictvím společného prohlášení s odkazy na dostupné zdroje našich tvrzení a faktických informací. Prostor na webových stránkách České archivní společnosti je přirozeně omezený, proto jsme připravili společný **článek pro Archivní časopis**, kde jsme dané téma rozebrali podrobněji a v dalších souvislostech.

Na tomto místě bychom rádi připomněli alespoň skutečnost, že v letech 2012–2020, tedy za pouhých 9 let (a navíc v době oslav významných celostátních výročí a přípravy úspěšných výstav⁵), bylo z naší strany zpracováno a vedením schváleno celkem 13 archivních pomůcek (AP) obsahujících úctyhodných 37 288 jednotek popisu (JP), tedy cca **56 % celkového množství JP archivu** [!], z toho 9 archivních pomůcek (69 %) z kmenového fondu KPR. Naše úsilí na poli zpracování a zpřístupňování archiválií je nastíněno v níže uvedených grafech, které jsou publikovány ve výročních zprávách archivu na webových stránkách KPR.⁶

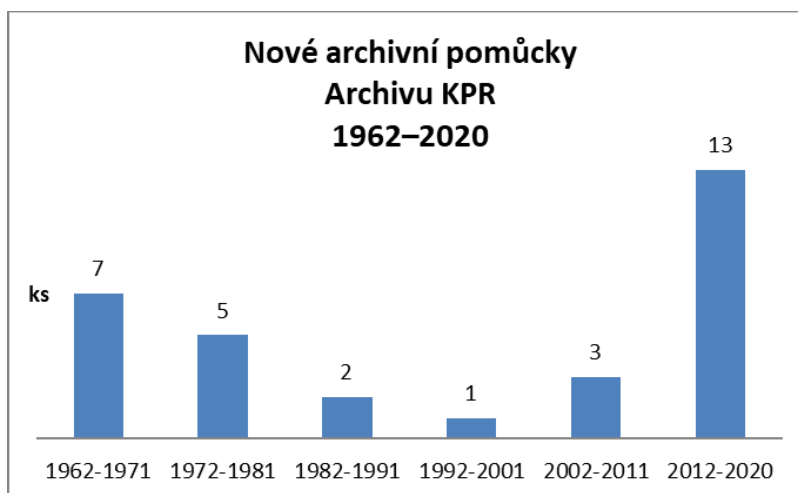
⁴ Záznam setkání 8. 4. 2024, NTM.

⁵ Putovní výstava Diktatura vs. naděje, 2012–; výstava Dittatura vs. speranza, Řím, 2012–2013; výstava Koruna bez krále, 2016; výstava Doteky státnosti, 2018; výstava Symbolická moc českých korunovačních klenotů, 2018; výstava Veritas Vincit: 100 let Kanceláře prezidenta republiky, 2019.

⁶ Archiv KPR. In: Archiv KPR – Pražský hrad, online in: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/kancelar-prezidenta-republiky/oddeleni-archivy-kpr-a-prazskeho-hradu/archiv-kpr> [citováno 5. 6. 2024].; Srov. 29 aktuálních záznamů archivních pomůcek z let 1962–2020 v IS PEvA, a dále záznamy 3 nahrazených pomůcek č. 4, 17 a 24. In: Národní archivní portál, online in: <https://portal.nacr.cz/peva/> [citováno 5. 6. 2024].

Zdroj: Zpráva o činnosti Archivu Kanceláře prezidenta republiky za rok 2020, 20. 1. 2021, s. 16.

Zdroj: Zpráva o činnosti Archivu Kanceláře prezidenta republiky za rok 2020, 20. 1. 2021, s. 16.

V této souvislosti odmítáme obsah i formu vystoupení současné vedoucí archivu L. Večerníkové, která ve svém příspěvku kromě zavádějící „problematizace“ naprosto běžných procesů jako je priorování spisů (spojování čísel jednacích) v úřední registratuře veřejně zpochybnila tzv. provenienční princip, který je klíčovou zásadou archivní teorie a praxe a na němž je postaveno moderní archivnictví i související informační systémy. Sdělení L. Večerníkové o podle všeho již probíhajícím **rozdělení kmenového fondu KPR na „předrevoluční“ a „porevoluční“ období** je v přímém rozporu s aktuálně platnými metodickými pravidly⁷, historickým vývojem

⁷ Příloha metodického pokynu č. 4/2022 odboru archivní správy a spisové služby, kterým se vydávají Základní pravidla pro zpracování archiválií ver. 3.1 (čj. MV- 171396-1/AS-2022), 2.6 Vymezení archivního souboru, s. 16–20.

výkonu spisové služby v KPR⁸, procesem výběru archiválií⁹ a logicky zcela popírá dosavadní strukturu registraturních období a vymezení původců, kteří jsou v Archivu KPR od roku 2018 popsáni v souladu s *metodickým pokynem č. 3/2017 odboru archivní správy Ministerstva vnitra ČR k vedení evidence původců jako součástí evidence NAD*, jenž byl v roce 2021 nahrazen novým vydáním *Základních pravidel pro zpracování archiválií*. Realizace plánovaných kroků a další způsoby práce nastíněné L. Večerníkovou znamenají jednoznačné porušení konkrétních ustanovení Základních pravidel (ZP 2.6 aj.), zanesení chaosu do základní evidence celostátního systému PEvA pro evidenci archiválií a plýtvání časem pracovníků archivu, který by měl být věnován spíše samotnému zpracování a popisu archiválií podle platných metodických pravidel.

Lucie Večerníková se během svého vystoupení dopustila i několika naprosto lživých tvrzení, jako například dezinformace, že až na několik málo výjimek „*pro mladší období [po roce 1947] neexistují archivní pomůcky*“¹⁰, ačkoli bylo v letech 2009–2019 zpracováno celkem 11 pomůcek právě k archiváliím po roce 1947, z toho 9 pomůcek z fondu KPR [!]. Téměř 40 % všech pomůcek archivu přece nejsou žádné „*výjimky*“.

Jako nepochopitelné a dle našeho názoru neobhajitelné je pak nutné označit ukázky aktuálně připravovaných „pomůcek“, či spíše seznamů archiválií¹¹, které nejsou současnými pracovníky zpracovávány pomocí k tomu určené specializované aplikace ELZA, ale v běžné kancelářské aplikaci MS EXCEL, respektive veřejné přiznání L. Večerníkové, že **aplikace ELZA** není po našem odchodu ze strany nových pracovníků využívána a tito nepostupují podle Základních pravidel, což je evidentní právě z prezentované ukázky archivního popisu.

Lucie Večerníková ve svém příspěvku kriticky poukázala na to, že badatelé a pracovníci Archivu KPR jsou nuceni „*hledat archiválie na více místech*“ ve výstupech aplikace MS EXCEL, ačkoli ještě před odchodem J. Doležala v březnu 2021 bylo do jednotného informačního systému ELZA s **možností centrálního fulltextového vyhledávání** a možného navazujícího napojení na webový publikační portál ARON importováno celkem 16 183 jednotek popisu a téměř 40 000 jednotek popisu (cca 80 % všech pomůcek a seznamů archivu) bylo před ukončením jeho pracovního poměru připraveno k takřka okamžitému importu. Tyto možnosti zůstaly novými pracovníky archivu dodnes zcela nevyužity a archiv (i jeho badatelé) tak každodenně ztrácí čas komplikovaným vyhledáváním archiválií.¹²

⁸ Fond Kancelář prezidenta republiky. In: Archiv KPR, online in: <https://www.prazskyhradarchiv.cz/cs/archivkpr/archivni-fondy-a-sbirky/fond-kancelar-presidenta-republiky> [citováno 5. 6. 2024].

⁹ Srov. 35 záznamů vnějších změn z let 2013–2020 v IS PEvA. In: Národní archivní portál, online in: <https://portal.nacr.cz/peva/> [citováno 5. 6. 2024].

¹⁰ Záznam setkání 8. 4. 2024, NTM. Doslova: „...s několika málo výjimkami...“

¹¹ VEČERNÍKOVÁ, Lucie: Sedmdesát let Archivu Kanceláře prezidenta republiky: proměna metodiky a organizace v čase, s. 6. In: Záznam z II. celodenního setkání Odborné skupiny specializovaných archivů České archivní společnosti 8. dubna 2024 v Národním technickém muzeu, online in: https://cesarch.cz/wp-content/uploads/2024/05/Vecernikova_prezentace_NTM_2024_04_08.pdf [citováno 5. 6. 2024].

¹² Import archivních pomůcek Archivu KPR do software ELZA, březen 2021, průběžně aktualizovaná příloha č. 2 v XLSX. Srov. Zpráva o činnosti Archivu Kanceláře prezidenta republiky za rok 2020, 20.

Dalšími negativními, dosud nevyřešenými a ještě tíživějšími důsledky plynoucími pro Archiv KPR z faktického zastavení implementace aplikace ELZA je přerušení dosud rozpracovaných projektů zpracování a digitalizace archiválií, a to zejména fondu KPR a Sbírký fotografií, tedy badatelsky nejžádanějších souborů. Ruku v ruce s procesem zpracování archiválií jde i otázka jejich odpovídajícího uložení a ochrany fyzického stavu, které jsme navzdory omezeným finančním a prostorovým možnostem nezanedbávali, ale vždy viděli v širším kontextu a souvislosti s výkonem badatelské agendy.¹³ **Veškerá činnost bývalých pracovníků archivu byla podrobně dokumentována a statisticky zhodnocena ve veřejných výročních zprávách z let 2011–2020**, a je možné ji jednoduše porovnat s následujícím obdobím.¹⁴

Na setkání 8. 4. 2024 nadnesla L. Večerníková otázku: „*Jak zajistit, aby s dokumenty mohl pracovat nejen zaměstnanec Hradu, ale i vědecký pracovník, ačkoliv oba mají zcela jiné požadavky a oblasti zájmu.*“ S touto tezí si na základě naší mnohaleté zkušenosti s výkonem badatelské agendy Archivu KPR, která v době našeho působení násobně převyšovala současný objem¹⁵, dovolujeme zásadně polemizovat. **Hlavním zájmem**, a to jak zaměstnance Hradu, tak vědeckého pracovníka i široké veřejnosti, je především **odborné zpracování a maximální zpřístupnění informačního bohatství archivu podle platných metodických pravidel**, které jsou založeny na mezinárodních standardech a zaručují výměnu dat mezi jednotlivými paměťovými institucemi a jejich informačními systémy, včetně sdílení archivních autoritních záznamů v celostátním systému CAM, popřípadě s jinými i zahraničními platformami. Skutečným problémem Archivu KPR je tedy spíše fakt, že jeho informační bohatství je bohužel ještě v roce 2024 zpracováno pouze z jedné třetiny a toto po desetiletí trvající odborné kontinuální zpracování, zaměřené na nejvýznamnější soubory, bylo po našem odchodu zastaveno.

Ve zmíněném článku pro Archivní časopis podrobně rozebíráme další fakta, která jsou jednoznačným veřejným dokladem, že v Archivu KPR bohužel dochází k **porušování archivní legislativy, platných metodických pravidel a zároveň nevyužití či přímé destrukci výsledků soustavné práce bývalých pracovníků archivu**, kteří úspěšně a s nasazením moderních prostředků navázali na práci svých předchůdců, jmenovitě dlouholeté archivářky Evy Javorské. Právě to jsou dle našeho názoru skutečné problémy Archivu KPR, o nichž je třeba nejen hovořit, ale především je třeba zahájit jejich řešení, než budou napáchány dalekosáhlé škody.

1. 2021, s. 20. In: Archiv KPR – Pražský hrad, online in: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/kancelar-prezidenta-republiky/oddeleni-archivy-kpr-a-prazskeho-hradu/archiv-kpr> [citováno 5. 6. 2024].

¹³ Viz např. Zpráva o činnosti Archivu Kanceláře prezidenta republiky za rok 2017, 2. 2. 2018, s. 20. In: Archiv KPR – Pražský hrad, online in: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/kancelar-prezidenta-republiky/oddeleni-archivy-kpr-a-prazskeho-hradu/archiv-kpr> [citováno 5. 6. 2024].

¹⁴ Zpráva o činnosti Archivu Kanceláře prezidenta republiky z let 2011–2023. In: Archiv KPR – Pražský hrad, online in: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/kancelar-prezidenta-republiky/oddeleni-archivy-kpr-a-prazskeho-hradu/archiv-kpr> [citováno 5. 6. 2024].

¹⁵ Zpráva o činnosti Archivu Kanceláře prezidenta republiky za rok 2020, 20. 1. 2021, s. 21–25. In: Archiv KPR – Pražský hrad, online in: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/kancelar-prezidenta-republiky/oddeleni-archivy-kpr-a-prazskeho-hradu/archiv-kpr> [citováno 5. 6. 2024]. Srov. Zpráva o činnosti Archivu Kanceláře prezidenta republiky za rok 2023, 10. 1. 2024, s. 3. In: Archiv KPR – Pražský hrad, online in: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/kancelar-prezidenta-republiky/oddeleni-archivy-kpr-a-prazskeho-hradu/archiv-kpr> [citováno 5. 6. 2024].

Samotná neznalost není ostudou, pokud k ní člověk přistupuje s pokorou a je otevřen věcné diskusi. Každý z nás v minulosti využil a dennodenně využívá znalostí a zkušeností svých kolegyň a kolegů, aby dosáhl kvalitního výsledku a mohl vše opět předávat dál. Vzájemná úcta, kritické myšlení a ochota spolupracovat je základem jakékoli lidské činnosti. Zvláště v našem oboru, kde jsme nuceni uvažovat v dlouhodobé perspektivě, nemůže být úspěšnou cestou k cíli, pokud někdo postrádá elementární respekt k práci svých předchůdců a navzdory své neznalosti a bez odpovídající analytické přípravy je odhodlán k revolučním a neuváženým změnám, které mají zásadní vliv na činnost archivu a jeho další perspektivu, nebo tyto změny bez konzultace s odborníky již několik měsíců až let provádí či se na nich podílí. S tímto nekollegiálním a neodborným postupem se rozhodně nelze smířit.

V této souvislosti bychom Vás rádi informovali, že jsme připravili konstruktivní návrh pro vedení Kanceláře prezidenta republiky na **zřízení stálé Akviziční a metodické archivní komise KPR**, jejímiž členy by byli kromě interních pracovníků ideálně zástupci Národního archivu, Ministerstva vnitra a další relevantní odborníci. Podobné poradní orgány úspěšně fungují také v jiných institucích a jsou ideálním prostředím pro spolupráci, na níž jsme ochotni se aktivně podílet. Zřízení komise by muselo oficiálně přijít z iniciativy Kanceláře prezidenta republiky a po letech nekomunikace, nezodpovězených otázek a medializovaných kauz, které se týkaly rovněž správy dokumentů a jejich uchování, by se stalo i pro veřejnost jednoznačným důkazem transparentnosti a snahy o nápravu. Pro další dotčené instituce státní správy (Ministerstvo vnitra, Národní archiv) by se jednalo o jedinečnou možnost, jak převzít svou část zodpovědnosti a pomoci k lepší péči o potenciální i existující informační bohatství.

Těžko říct, zda se nám pro tento návrh podaří získat podporu zodpovědných orgánů a dotčených archivních pracovišť. Doufáme alespoň v hlasité porozumění co nejširší archivní obce, které, jak věříme, není uchování a zpřístupnění paměti československých a českých prezidentů republiky a jejich úřadu lhostejné. My jsme se pro nápravu výše nastíněného neutěšeného stavu pokusili udělat maximum a budeme rádi, pokud nás v tomto snažení jakoukoli formou podpoříte. Zodpovědnost je již několik let v jiných rukách a historie nám všem jednou vystaví účet. Čas ukáže, zda v něm bude zaznamenáno i to, co někteří předem veřejně říkali, ale ostatní to nechtěli slyšet, co povolání mohli včas udělat, ale nikdy neudělali...

Děkujeme Vám za pochopení a případnou podporu v této věci.

PhDr. Jakub Doležal
Mgr. Petra Kantorová
Mgr. David Lorenc
PaedDr. Vladimíra Vaníčková